

Nya Perspektiv

DOKUMENTATION FRÅN
SEMINARIUM 18, 4-5 MAJ 2023

Innehåll

Vi fortsätter att värna Nya Perspektiv på styrning och ledning _____	4
”Viktigt att hitta balansen mellan demokratins olika logiker” _____	6
Barn som begår våldsbrott _____	8
Principer för integration _____	10
Vi blir bättre när vi gör det tillsammans _____	12
Varför behöver vi göra annorlunda – och göra det tillsammans!?! _____	14
Börja om från början – vägen tillbaka efter stroke _____	16
Aktuellt Perspektiv – en temperaturmätning _____	18
Resan till en av Europas mest innovativa städer _____	19
Digitalisering och välfärdsteknik: Fem inspirationsfilmer _____	22
Digitalisering och välfärdsteknik: Automatiserade beslut skapar värde för invånarna _____	24
Bland moppekids och becnare _____	26
Diagnoserna i mitt liv _____	28
”Tack för alla nya perspektiv” _____	30
Tack Anne! _____	30
Boka kalendern för Nya Perspektiv 19 _____	31

Utgiven av Region Värmland, juli 2023.

All dokumentation från Nya Perspektivs seminarier finns nedladdningsbar från
Region Värmlands webbplats.

Vid eventuella frågor kring innehållet kontakta: anne.bylund@regionvarmland.se

Form: Kommunikationsavdelningen • Text och foto: Katarina Averås • Foto framsida: iStock

Region Värmland • www.regionvarmland.se

FÖR VÄRMLÄNNINGARNAS BÄSTA

GEMENSAMMA UTMANINGAR I KOMMUNERNA OCH REGION VÄRMLAND

Barnlivet • Ungdomslivet • Vuxenlivet • Äldrelivet

Vi fortsätter att värna Nya Perspektiv på styrning och ledning

Nya Perspektiv 18 inleds av den avgående styrgruppen representerad av Fredrik Larsson, Region Värmland, Åsa Hååkman Eriksson, Filipstads kommun, Johanna Söderberg, Eda kommun och Peter Söderström, Arvika kommun.

Antalet anmälda till årets seminarium är 164, vilket är rekordmånga sedan starten 2007. Det är trångt mellan borden i föreläsningssalen och redan före Fredrik Larsson formellt hälsar alla välkomna är samtalen i grupperna igår.

– Det här är vårt första seminarium efter valet i höstas och det känns fantastiskt att ses igen, säger han. Jag ser att det är en hel del nya förtroendevalda och nya medarbetare med här idag.

– Nya Perspektiv handlar om att vi ska bli bättre på samverkan och samordning på högsta nivå mellan Värmlands 16 kommuner och Region Värmland. För att lyckas behöver vi ha gemensamma riktningar i våra insatser inom barn och utbildning, socialtjänst, vård och omsorg samt tandvård och hälso- och sjukvård.

Bakgrunden till Nya Perspektiv är att komplexiteten i samhället ökar samtidigt som kommunerna och regionen har delat ansvar för stora delar av länets välfärd. 15 års erfarenheter av Nya Perspektiv sätter fingret på vad som behövs:

- utvalda gemensamma mål
- uppföljning och utvärdering av resultat
- kontinuerlig uppdatering av mål och uppföljning.

– Arbetet bygger på ömsesidig respekt och kräver goda relationer, vilket bidrar till tillit och förtroende, fortsätter Fredrik Larsson. Vi tar ansvar tillsammans och lär av varandra.

Nya Perspektivs organisation finns beskriven i Politiskt inriktningsdokument 2023 – Nya Perspektiv på styrning och ledning (som finns tillgängligt på www.regionvarmland.se/nyaperspektiv). En politisk styrgrupp med representanter från kommunerna och regionen utses för varje ny mandatperiod. Därför inleds årets seminarium av den avgående styrgruppen – och avslutas av den tillträdande (se sid 30).

– En väl fungerande samverkan är en förutsättning för ett framgångsrikt strategiskt utvecklingsarbete, säger Åsa Hååkman Eriksson. Genom att träffas regelbundet på det här sättet bygger vi upp gemensamma kunskaper, får förståelse för utmaningarna och hur det går för oss i arbetet mot målen.

De övergripande målen med Nya Perspektiv är:

- en god och jämlik hälsa
- en god kvalitet för elever, brukare och patienter
- att hitta hållbara, uthålliga lösningar.

Styrgruppen för Nya Perspektiv 2019–2023

Åsa Hååkman Eriksson,
Filipstads kommun

Fredrik Larsson,
Region Värmland

Peter Söderström,
Arvika kommun

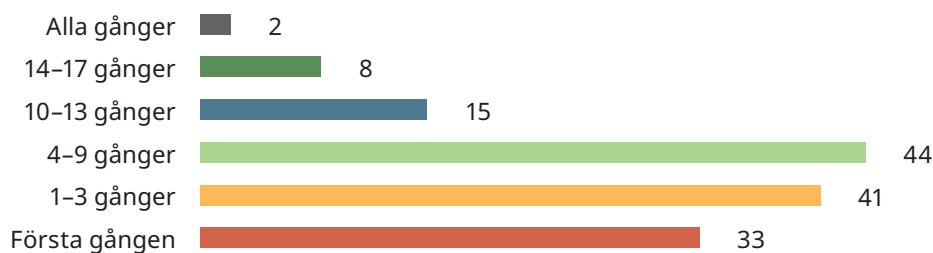
Johanna Söderberg,
Eda kommun

Daniel Schützer,
Årjängs kommun (ej med på bild)

Per-Samuel Nisser,
Karlstads kommun (ej med på bild)

Hur många gånger har du medverkat på Nya Perspektiv?

– Detta forum visar på uthålligheten, konstaterar Peter Söderström. Vi som är med här har olika roller och ansvar. Vi som är förtroendevalda anger vad vi vill uppnå medan ni som är tjänstepersoner skapar verksamheter för att vi tillsammans ska nå målen.

I dokumentet *Aktuellt Perspektiv* redovisas mål, indikatorer och resultat i en uppföljning som sammanställs en gång om året.

– Aktuellt Perspektiv är en bra termometer och ett verktyg att använda på hemmaplan i det vardagliga arbetet, fortsätter han.

Beredningsgruppen leds av enhetschef Sandra Nätt och är den politiska styrgruppens förlängda arm i arbetet med *Nya Perspektiv* mellan de årliga seminarierna. Gruppen hanterar alla samverkans-

och gränssnittsfrågor på en strategisk nivå mellan kommunerna och regionen inom de områden/livsperspektiv som utvecklingsarbetet innefattar. Dessutom finns en samverkansgrupp kopplad till varje livsperspektiv (barnalivet, ungdomslivet, vuxenlivet och äldre livet) samt samordningsgrupper för God och nära vård, omsorg och hälsa, regional koordinering av psykisk hälsa samt samverkan vid utskrivning från slutenvården.

– I grupperna finns en balans mellan representanter från kommunerna och regionen, och vi vill att de ska ha deltagare från hela Värmland, berättar Johanna Söderberg.

Innan föreläsningarna och gruppsamtalen drar igång på allvar avslutar styrgruppen med att konstatera:

– *Vi fortsätter att värna värdet av Nya Perspektiv på styrning och ledning – för dem vi är till för!* ■

Viktigt att hitta balansen mellan demokratiens olika

Anne Bylund är sedan ett par år tillbaka utvecklingsledare, Nya Perspektiv. Hon håller ihop och leder de två seminariedagarna i Sunne från scenen, introducerar föreläsarna och initierar frågor för grupsamtal och reflektion.

Innan det är dags att välkomna Nya Perspektivs första föreläsare konstaterar Anne Bylund att det är viktigt att påminna om politikerns och tjänstepersonens respektive roller i kommuner och regioner.

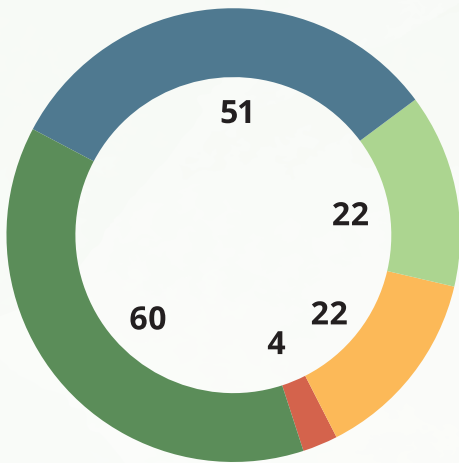
– De förtroendevalda har invånarnas behov i fokus, behöver inte vara expert på området utan baserar sitt engagemang på värderingar och kontakten med väljarna. Detta skapar en fingertoppskänsla för vägval och prioriteringar. Tjänstepersoner har en annan logik; de agerar rationellt, är sakkunniga samt tar fram underlag och förslag till beslut.

– Det är viktigt att hålla balans mellan våra roller och uppdrag. Båda perspektiven behövs i systemet. När våra verksamheters tjänster och utbud möter invånarna så sker en sorts utvärdering av politiken. Det kan vara uppretade personer som ringer och klagar. Som förtroendevald kan det då vara lätt att ”stoppa fingrarna i syltburken” och ta beslut som kanske inte var så kloka långsiktigt, beslut som kan vara svåra att ändra.

– Å andra sidan så händer det att tjänstepersoner ”delegerar upp surdegarna” till de förtroendevalda, det vill säga obekväma frågor som man inte tar ansvar för att lösa på ”rätt nivå” blir i stället frågor för politiken.

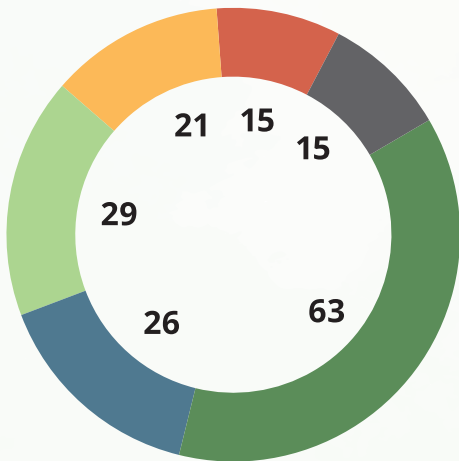
Anne Bylund konstaterar att flera deltagare nickar, ler och känner igen sig i exemplet.

– Alla kan vi göra fel någon gång. Men om vi är uppmärksamma på detta, förstår våra egna roller och att det går att backa, så kan vi tillsammans göra rätt nästa gång. ■

Vem är du?

- Förtroendevald, kommun
- Tjänsteperson, kommun
- Förtroendevald, region
- Tjänsteperson, region
- Annan funktion

Var finns du i din organisation?

- Regionledning
- Kommunledning
- Ledning skola
- Ledning socialtjänst
- Ledning hälso- och sjukvård
- Annan funktion

– Enbart generella brottsförebyggande insatser duger inte. Det finns bra forskning som utvärderar vilka metoder som fungerar och dessa ska vi använda, säger Carin Götblad.

Barn som begår våldsbrott

Carin Götblad är polismästare och jobbar idag vid polisens nationella operativa avdelning (NOA). Hon är utbildad förskollärare, jurist och polischef, och konstaterar att hennes många olika perspektiv och ovanliga bakgrund har varit till stor nytta för polismyndigheten. Hon har under många år arbetat som chef inom den högsta polisedningen, bland annat som länspolismästare i Stockholm och regionpolismästare i Region Mitt med Gävleborg, Uppsala och Västmanland.

– Det finns en röd tråd i mitt yrkesliv, och det är våra barn och unga. Jag sökte mig till polisen en gång i tiden eftersom jag tyckte att polisen behövde mig.

Carin Götblads föreläsning innehåller ett återkommande och tydligt budskap. Hon betonar särskilt att det känns viktigt att få framföra det här på plats till så många engagerade politiker och chefer.

– Samhällets insatser för att motverka att barn och unga blir kriminella måste komma mycket tidigare och vara betydligt mer träffsäkra än idag. Det betyder att vi måste samverka mer, få möjlighet att dela information mellan myndigheter och använda metoder som vi vet fungerar, som är vetenskapligt underbyggda.

– Ni som jobbar i alla dessa lokala verksamheter är så otroligt viktiga. Det är här saker och ting händer, och det är här det behövs resurser och kunskap. Den komplexa värld vi lever i kräver att vi har många fler skärningspunkter mellan olika kompetenser och områden.

Carin Götblads omvärldsanalys innehåller rubrikerna urbanisering, segregation, internationalisering, droger, socialpolitik och värderingar/attityder. Hon påminner om att alla, inte bara chefer och ledare, behöver göra en egen omvärldsanalys för att se sin verksamhet i ett större sammanhang. Då blir det också tydligt med vem det är självklart att samverka och vilka de gemensamma utmaningarna är.

– Eftersom samhället har förändrats så måste också våra arbetsmetoder förändras.

För att insatserna ska ge resultat tycker hon dessutom att det är viktigare än någonsin att de direkt riktas till de grupper som behöver dem mest. När problemen är stora och resurserna begränsade krävs träffsäkerhet.

– Enbart generella brottsförebyggande insatser duger inte. Det finns bra forskning som utvärderar vilka metoder som fungerar och dessa ska vi använda. Vi vet till exempel att vi måste ingripa mycket, mycket tidigare när det gäller barn som visar normbrytande beteenden och gå in med tidigt stöd i riskfamiljer.

Carin Götblad pekar på nationell statistik som visar att antalet anmälda våldsbrott med minst en misstänkt gärningsperson under 15 år ökade mellan 2016 och 2021 – från cirka 6 500 till 8 000.

– Om man är tonåring och redan har anammat ett kriminellt beteende så är det mycket svårt att bryta. Vi ska också komma ihåg att undersökningar visar att endast ett av fem våldsbrott som barn och unga ut-

sätts för av jämnåriga polisanmäls. Många brottsoffer berättar inte ens för sina föräldrar. Det gäller till även personrån och förnedningsbrott som har begåtts av jämnåriga.

Vill du veta mer?

Carin Götblad, polismästare, polisens nationella operativa avdelning (NOA).
cc@gotblad.com

Varför blir barn brottslingar? Det finns inget enkelt svar. Carin Götblad menar dock att vad som är riskfaktorer är känt sedan länge. Svåra familjeförhållanden med våld och konflikter mellan barn och föräldrar kan låta som en klyscha men är en indikation, liksom svårigheter att klara skolarbetet och för lite tillsyn av vuxna under uppväxten.

– Mycket tidigare och fler riktade insatser behövs, är ännu en gång hennes budskap. Det finns bland annat vetenskapligt utvärderade föräldraträningsprogram för familjer som kan sättas in. Vi har knappt använt dessa i Sverige, men de används ofta i våra nordiska grannländer. Information finns på bland annat Socialstyrelsens hemsida.

Det finns också många goda exempel där polisen, skolan och socialtjänsten jobbar tillsammans för att lära känna och skapa förtroendefulla relationer med familjer som inte litar på att myndigheterna vill dem väl.

– Sverige är ett av världens rikaste länder. I Sverige saknas inte livschanser, det finns möjligheter att påverka sin livssituation.

Carin Götblad avslutar med en högst sommaraktuell uppmaning, riktad till såväl konferensdeltagarna som andra vuxna som vill bidra till att fler unga tar rätt väg ut i livet.

– Om du är företagare – ordna inte sommarjobb bara till dina egna eller dina vänners ungdomar. Tänk också på de många barn vars familjer inte har något nätverk och försök att hjälpa dem med jobb – det betyder så mycket. ■

Vill du veta mer?

Milad Mohammadi, entreprenör, debattör och föreläsare, 46milad@gmail.com

Järvaskolans webbplats:
jarvaskolan.se

Principer för integration

Milad Mohammadi utbildade sig till jurist och statsvetare, och har därefter helhjärtat fokuserat på att sprida budskapet att människors olikheter också är våra största möjligheter. Han har fått en rad utmärkelser för sitt målmedvetna engagemang för integration; Årets talare, Årets inspiratör för en hållbar samhällsutveckling, supertalang och superkommunikatör. "Lika barn leka bäst, men olika barn hittar på de bästa lekarna", är ett av hans mest spridda citat. Han är grundare av högskoleskolan Järvaskolan som öppnade 2016.

Han har egen erfarenhet av diskriminering och utanförskap. Men framför allt har han under hela sitt vuxna liv på olika sätt arbetat med integration. Under dagens föreläsning vill han dela med sig av principer för integration, några enkla grundregler, som han beskriver som " enkla och samtidigt svåra, men oväntat framgångsrika".

– Jag måste dock börja med att påpeka att objektivt sett så är Sverige idag ett av världens bästa länder, det ska vi komma ihåg, säger han.

1/ Uppsökande arbete

Milad Mohammadi menar att vi i vår strävan efter integration aktivt måste söka upp människor där de befinner sig. Många nyanlända och invandrarfamiljer känner sig helt enkelt inte inkluderade och välkomna.

– Det vet jag bland annat från arbetet med att bygga upp Järvaskolan. Vi gör alltid hembesök hos våra elevers familjer. Vi pratar med föräldrar och syskon, och tar med tolk om det behövs. Det är omfattande

insatser som kräver mycket tid och ork. Det kräver också en positiv attityd, god kommunikativ förmåga och en stark vilja att skapa förtroendefulla relationer.

– Därför behövs personliga möten. Uppsökande arbete har också förebyggande effekter, på sikt blir det färre bränder att släcka. Det finns ingen instruktionsbok för hur arbetet ska gå till, men ett tips är att anställa de skickligaste invandrarna ni har i era kommuner för att knacka dörr.

2/ Prioritera skolans psykosociala arbete framför skolresultat

– Skolan är den viktigaste plattformen för integration. Pedagogiskt arbete är förgäves om vi inte satsar stenhårt på att elever och deras familjer ska känna psykosocial trygghet.

– Många elever tillhör trasiga familjer, det finns inga genvägar, barnen behöver allt stöd de kan få för att stärka sin självkänsla. Skolan kan bidra till att bryta den onda cirkeln som annars riskerar att fortsätta från en generation till nästa. En människa som blir trygg i sig själv har bättre förutsättningar att bli en del av samhället och hitta sin väg framåt.

– Det behövs högre bemanning på skolorna, vuxna människor som kan ge barnen och familjerna det de behöver.

3/ "Bjud med och bjud in" – ett engagerat och välkomnande civilsamhälle

Milad Mohammadi berättar om hur hans egen familj togs emot med öppna armar när den kom till Sverige från Iran för drygt 30 år sedan.

– Jag vill påstå att alla dessa fantastiska "Birgitta, Kerstin, Margareta och Agneta" var den sista generationen svenskar som aktivt engagerade sig för att invandrare så snabbt som möjligt skulle bli en del av samhället. De bjöd in oss till alla högtider, vi introducerades till midsommar, valborg och kräftskiva. De hjälpte oss barn med läxorna och våra föräldrar fick förståelse för samhällskontraktet. Det har gått bra för oss allihop!

– Avsaknaden av dessa "Birgittor" är stor. Idag är det ett problem att så få människor tar ansvar för att vägleda invandrare in i det svenska samhället. Det leder till att svenskar och invandrare lever ganska olika liv, och känner sig utsatta i varandras närhet.

Till sist konstaterar han att det troligen kommer att ta ytterligare några generationer innan gränserna suddas ut. Trots det säger Milad Mohammadi att han är hoppfull.

– Det finns många aktörer och enskilda människor som engagerar sig för integration. Men om vi inte arbetar efter de principer jag har presenterat här idag, då kommer det att bli ännu värre med fler bränder, fler skadade och döda ungdomar. ■

Torbjörn Falk, kommunchef Forshaga kommun

Berätta kort vilka insikter du främst tar med dig från årets Nya Perspektiv.

– Det känns viktigt för oss som kommun att både få bidra och lära i dessa strategiska frågor som är så viktiga för Värmland. I år valde vi att närvara med hela 13 personer, både politiker och chefer. Det betyder att vi är förhållandevis många som har fått uppleva och höra om samma goda exempel och därmed blir vi också både nyfikna och starka i vårt förbättringsarbete. Vi får ett språk för att kommunicera det vi ännu inte gjort.

På vilket sätt kommer utvecklingsarbetet inom Nya Perspektiv spela roll i ditt arbete på hemmaplan?

– Vi är nyfikna på andras göranden och hur de har gjort för att nå framgång. Allt som kan effektiviseras eller förbättras till en sänkt kostnad ska övervägas och prövas. Vi tycker att alla inspel var tänkvärda och spännande, på olika sätt. Vi har fått ny energi i vårt utvecklingsarbete.

Vi blir bättre när vi gör det tillsammans

Träffpunkt Äntligen Måndag i Nora är resultatet av nära samverkan mellan lokala föreningar, kommunen och vårdcentralen. Redan efter ett halvår visade en utvärdering att satsningen gör nytta – de äldre besökarnas ensamhet hade minskat. Föreläsningen genomförs som ett scensamtal under ledning av Johanna Ek, som har varit projektledare för Region Örebro läns samverkansprojekt CROSS. Ett projektmål har varit att hitta former för offentliga aktörer och civilsamhället att gemensamt ta sig an samhällsutmaningar.

– I början talade vi om att ”skapa samverkansstrukturer”, men nu berättar vi hellre om att bygga tillitsfulla relationer mellan offentliga verksamheter och civilsamhället, säger Johanna Ek. Den viktiga skillnaden är att vi också skapar förutsättningar för långsiktiga lösningar.

En insikt är att förtroendefull samverkan inte kan starta med en ”beställning”, från till exempel kommunen till föreningslivet.

– Vi som jobbar offentligt måste förstå att vi har ett maktövertag och bjuda in civilsamhället tidigare. Alla parter behöver få kunskap om varandra, vilka behov var och en ser, samt vilka resurser som finns,

konstaterar hon. Samverkan bygger på relationer och då behövs tillit, vilket vi får genom att vara ärliga och engagerade. När grunden är lagd kommer också idéerna.

Samarbetet mellan kommunen, vårdcentralen och föreningarna i Nora har varit ett av sex delprojekt inom ramen för CROSS.

– Vi bestämde oss för att bjuda in lokala föreningar för att prata om vilka samhällsutmaningar vi har här i Nora, berättar Lisa Nyquist, utvecklingsstrateg på socialförvaltningen. Röda Korset tog upp sin oro för att många äldre känner sig ensamma, och att de ville medverka för att minska ofrivillig ensamhet.

Efter en tid stod det klart att det behövs en mötesplats där seniorer kan ses, fika och umgås med nya vänner, och

sedan maj 2022 finns Träffpunkt Äntligen Måndag. Samverkansparterna ser en röd tråd för hur Nora kommuns styrdokument och agerande har bidragit till att verksamheten nu har möjlighet att bedrivas med långsiktighet.

► En politisk målsättning om att öka samverkan med civilsamhället ►► en kommundirektör som prioriterar samverkan med civilsamhället ►► en engagerad socialchef som prioriterar samverkan och har gett medarbetare mandat att aktivt medverka ►► samverkan med civilsamhället finns kontinuerligt högt på agendan ►► beslutad strategi för hur Nora kommun ska samverka med civilsamhället ►► ny

ledningsgrupp för samverkan, där civilsamhället är ett av tre utpekade fokusområden.

– Vi arbetar sedan tidigare med insatser för ensamma äldre och behovet blev ännu större under pandemin, då äldre inte kunde gå ut eller träffa släktingar, säger Margareta Öjebo, ordförande Nora Rödakorskrets. Nu var vi fler som såg samma brist i samhället och bestämde oss för att göra något konkret tillsammans.

Att hitta rätt lokal var en stötesten. Samverkansgruppen inventerade möjliga platser och till slut föll valet på samlingsalen på Tullbackagården, ett av kommunens äldreboenden. Nora kommun bekostar lokal, kaffe och fikabröd, medan lokala föreningar turas om att ansvara för det praktiska kring träffarna. Programmet fyller de tillsammans med intressanta gäster och aktuella teman. Namnets första del ”Äntligen” signalerar att många seniorer i Nora numera längtar efter det snart ska vara ”Måndag” igen. Antalet deltagare varierar men är ofta runt 50. Till den första träffen kom 120 personer!

– Idag är det jag som representerar civilsamhället i Nora, men vi är många föreningar som är engagerade för att Äntligen Måndag ska vara en mötesplats våra seniorer vill komma till, fortsätter Margareta Öjebo.

Socialchef Fredrik Bergström berättar att han fått nya insikter om civilsamhällets betydelse för den svenska välfärden.

– Många uppdrag och verksamheter vi har samlat inom kommunernas socialförvaltningar initierades en gång i tiden av civilsamhället, konstaterar han. Så att ställa sig positiv till de idéer våra föreningar har, är detsamma som att säga ja till framtida välfärdsreformer.

Ungefär på samma sätt resonerar Ulrica Vidfelt, verksamhetschef för sex vårdcentraler i norra delen av Region Örebro län. Hon listar ett antal tips till deltagarna på Nya Perspektiv:

- tacka ja om ni bli inbjudna till samverkan
- var inte rädda för att själva bjuda in civilsamhället
- tveka inte att gå över gränsen till grunduppdraget, det handlar om att vara ”bjussig”, om att ge och få.

– Jag vill vara en möjliggörare och uppmuntrar mina medarbetare att delta, fortsätter hon. Till Äntligen Måndag kommer många av dem vi behöver nå. Här får vi en chans att informera om till exempel fallolyckor och vaccination inför influensasäsongen.

– Det är olika ämnen varje gång, berättar Margareta

Öjebo. Idag får vi ofta höra att ”det står på kommunens eller regionens hemsida”, men på träffarna når informationen ända fram och det är oerhört uppskattat. Många känner sig värdefulla när de får del av samhällsinformation på det här sättet.

Äntligen Måndag har än så länge utvärderats via en enkät där besökarna har fått svara på frågor om hur ofta de upplever ensamhet. Resultatet är positivt. Föreläsningen avslutas med att Margareta Öjebo delar med sig av några citat från deltagare. ■

Tänk att kommunen bjuder på allt det här och att ni i föreningarna hjälper till!

Siv 92 år

Var är alla gubbar? Har de tagit slut?

Göran 80 år

Jag blir så glad av att komma hit. Här finns det många jag kan prata med.

Barbro 95 år

Här får jag lära mig att beställa varor från ICA på min dator.

Karin 83 år

Förra månaden satt vi kvar en hel timme efter att de andra gått hem. Vi har så trevligt och lär oss en massa nya saker

Lars-Göran 79 år

Vill du veta mer?

Johanna Ek, projektledare CROSS,
johanna.ek@regionorebrolan.se

Lisa Nyquist, utvecklingsstrateg Nora kommun,
lisa.nyquist@nora.se

Ulrica Vidfelt, verksamhetschef vårdcentraler i norr, Region Örebro län,
ulrica.vidfelt@regionorebrolan.se

Margareta Öjebo, ordförande Nora Rödakorskrets,
nora@redcross.se

Fredrik Bergström, socialchef Nora kommun,
fredrik.bergstrom@nora.se

Läs mer om CROSS på:

Varför behöver vi göra annorlunda – och göra det tillsammans!?

Att få ta del av det senaste i arbetet med omställningen till god och nära vård, hälsa och omsorg är sedan några år tillbaka en självklar programpunkt under Nya Perspektiv. Linnea Grankvist, utvecklingsledare Nya Perspektiv, och Kristin Törnqvist, samordnare Nära vård i Värmland, delar idag bland annat med sig av patient- och brukarupplevelser för att illustrera såväl goda som mindre bra exempel på hur samordning mellan kommun och region fungerar.

Deltagarna på seminariet är inte bara förtroendevalda och chefer; de är samtidigt invånare som själva använder eller kommer i kontakt med de vård-, hälso- och omsorgstjänster som Värmlands kommuner och Region Värmland erbjuder.

Bemötande, inlyssnande, tillgänglighet, engagemang, förståelse, lyhördhet, ödmjukhet och personligt är ord som kännetecknar dessa kontakter de gånger de har fungerat riktigt bra. Det framgår av ”ordmolnet” som sammanfattar en fråga där deltagarna skulle tänka tillbaka på en egen positiv upplevelse.

– Det är hit vi är på väg i omställningen mot god och nära vård, säger Linnea Grankvist. Många bra berättelser finns redan och de ska bli fler.

Hon konstaterar att det även finns andra patient- och brukarupplevelser som vittnar om att den viktiga samordningen mellan olika huvudmän inte fungerar. Det finns alltså en stor förbättringspotential.

Följ arbetet i omställningen mot en god och nära vård, hälsa och omsorg!

Spara ett bokmärke till webbplatsen som samlar övergripande och uppdaterad information samt goda exempel från den gemensamma resan mot god och nära vård, hälsa och omsorg som pågår i Värmland.

Några exempel:

”De konstaterade att problemet inte var hos familjen utan skolan, och då hade de ingen anledning att öppna en utredning. De sa ”vi jobbar med familjer, inte skolan””

”Ibland är det kanske inte innan klockan 17.00 man börjar må dåligt, utan när mörkret kommer.”

”Det var 30 personer jag skulle prata med under två år. Hade det varit samma person hade jag kunnat prata. Det handlar om tillit, en 15åring kommer inte lita på 30 nya personer.”

– Vi måste få till en bättre samordning mellan verksamheter för att kunna erbjuda insatser som skapar värde och bidrar till en helhet för invånaren. Vi behöver även prioritera förebyggande och proaktiva insatser, konstaterar Kristin Törnqvist.

Den pågående omställningen till en god och nära vård, hälsa och omsorg behövs av flera anledningar. Den demografiska utvecklingen i Sverige innebär utmaningar för alla kommuner och regioner. Prognoser visar en total befolkningsökning fram till 2030 på 4,6 procent, men andelen invånare över 80 år beräknas öka med 49 procent.

– Det betyder att färre personer ska ta hand om fler, fortsätter Kristin Törnqvist. Redan idag har efterfrå-

Vad var det som gjorde att det blev bra?

Vill du veta mer?

Linnea Grankvist

Utvecklingsledare Nya Perspektiv
linnea.grankvist@regionvarmland.se

Kristin Törnqvist

Samordnare Nära vård i Värmland
kristin.tornqvist@regionvarmland.se

gan på vård och omsorg ökat i takt med befolkningens förändrade behov.

Digitaliseringen i samhället leder till nya beteenden och förväntningar på att även vård-, stöd- och omsorgsaktörer i högre utsträckning ska erbjuda användarvänliga, snabba och tillgängliga tjänster i sammankopplade system.

– Vi har inte råd att inte ta tillvara invånarnas egna resurser. De som både kan och vill vara delaktiga måste få möjlighet till det, säger Kristin Törnqvist.

Omställningen till god och nära vård, hälsa och omsorg syftar till att nå målet om jämlik hälsa, det vill säga att vi ska få samma vård och omsorg oavsett vem vi är eller var vi bor.

I dokumentet Aktuellt Perspektiv redovisas mål, indikatorer och resultat i en uppföljning som sammanställs en gång om året inom ramen för utvecklingsarbetet Nya Perspektiv. Här finns statistik för länet som helhet och uppdelad för varje kommun,

vilket gör det tydligt att förutsättningar och hälsa skiljer sig åt beroende på var i Värmland vi bor.

I sina uppdrag träffar Linnea Grankvist och Kristin Törnqvist representanter från många verksamheter i kommunerna och i Region Värmland.

– Det finns en stor vilja och siktet är inställt på målbilden för god och nära vård, säger Linnea Grankvist. Färdplanen är ingen detaljerad handlingsplan, utan var och en utgår från sin verklighet.

De avslutar med en uppmaning i syfte att skapa en positiv utvecklingskedja.

– Det är viktigt att alla ni som jobbar med styrning och ledning stöttar de bra saker som redan görs, samtidigt som ni ger plats för samordning och utveckling av nya arbetssätt. Ni behöver stärka förmågan i systemet, bidra till att skapa förståelse för målbilden och färdplanen dit. När systemet självt hittar lösningarna blir kraften så mycket starkare, och effekten så mycket större, än vad som är möjligt att åstadkomma på egen hand. ■

Börja om från början

– vägen tillbaka efter stroke

Den 17 mars 2017 fick Annika Gaardsdal en hjärnblödning och livet för hela familjen förändrades. Hon var inte mer än 38 år och bodde då i USA tillsammans med sin man och fyra barn. Från scenen på Nya Perspektiv delar hon med sig av det målmedvetna arbete som krävs för att hon en dag ska kunna gå själv igen.

Annika Gaardsdal börjar sin föreläsning med att berätta om hur otroligt ovanligt det är att unga personer får en hjärnblödning. Enligt svensk statistik drabbas årligen ungefär 26 000 personer, varav 6 000 så svårt att de avlider. Stroke är ett samlingsbegrepp; 85 procent får en propp och 15 procent en blödning. 74 procent är över 70 år, endast 4 procent under 50 år.

– Jag var inte ens 40 år fyllda och jag fick en blödning. Det är inte konstigt att jag har ställt mig frågan ”varför just jag?”.

Hon konstaterar att hon är en helt vanlig kvinna, utbildad lärare i svenska och tyska, och bor i Gislaved tillsammans med sin man och deras fyra flickor.

– Jag tror att de flesta människor ser sitt liv framför sig som en utstakad väg, men så händer något som förändrar allt. Jag fick en hjärnblödning. I början tyckte jag bara att det var tråkigt och trist men efter hand bestämde jag och min familj oss för att vi måste göra något roligt av situationen. Vi ville se en positiv framtid även om det inte blev som vi hade tänkt oss.

För Annika Gaardsdal handlade det om att börja leva i nuet, vilket hon tycker gör det lättare att uppskatta livet som det är.

◀ 200 000 personer följer Annika Gaardsdals resa mot ett självständigt liv och kampen för sina rättigheter. Varje fredag bjuder hon och familjen upp till fredagsdans!

[_katastroke_](#)

Familjen Gaardsdal kallar sig Team Katastroke och har en egen webbplats på katastroke.com.

Vill du veta mer?

Annika Gaardsdal
annika@katastroke.com.

LIVET BÖRJADE OM DEN 17 MARS 2017.

– Det var vanlig vardag, Anders åkte till jobbet och jag väckte flickorna. Vi fixade frukost och skyndade iväg, först till skolan och sen till dagis. Jag mådde lite dåligt. De två äldsta fick lite pengar till pizza ifall jag inte skulle dyka upp till eftermiddagens skoldans. Detta har jag dock inget minne av. Anders var hemma och åt lunch med mig och vår dotter Magnolia. Sedan skyndade jag iväg tillsammans med henne för att hämta Ofelia på förskolan. Hon ville stanna och leka på lekplatsen, så det gjorde vi. Det sista jag kommer ihåg är att jag sluddrade fram koden till min telefon för att de skulle kunna kontakta Anders.

– När jag vaknade igen hade det gått tre dagar. Jag kunde bara röra lite på vänster tumme. Då började min långa återresa mot ett självständigt liv.

Det enda självklara var att komma tillbaka och målet blev att kunna gå själv. Annika Gaardsdal berättar att hon de första åren drog sig tillbaka från socialt liv och skämdes för att hon inte klarade av att göra saker själv.

– Men jag är ju samma person som tidigare, bara i en annan förpackning. Jag kunde ha dött, men fick en

andra chans. Anders kunde ha blivit änkeman och mina barn utan sin mamma. The Gaardsdal Family blev Team Katastroke! För oss har det alltid varit viktigt med teambuilding.

Gång på gång har hon fått skjuta fram målnöret för att kunna gå själv.

– Det spelar ingen roll om det tar lång tid, huvudsaken är att jag inte ger upp. Jag kommer dit så småningom. För att nå mitt mål ser jag till att omge mig med positiv energi och människor som på något sätt hjälper mig tillhör vårt team.

2019 registrerade hon sitt Instagramkonto och när hon frågar konferensdeltagarna hur många som redan följer kontot fylls samlingsalen av uppräckta händer. Kontobeskrivningen lyder: Min resa mot ett självständigt liv och kampen för mina rättigheter! Det är alltid för tidigt att ge upp.

Varje fredag delar hon och familjen ett videoklipp och uppmanar de drygt tvåhundra tusen följarna att hänga på i "fredagsdansen". Föreläsningen avslutas på samma sätt, trots att det bara är torsdag. ■

Aktuellt Perspektiv

– en temperaturmätning

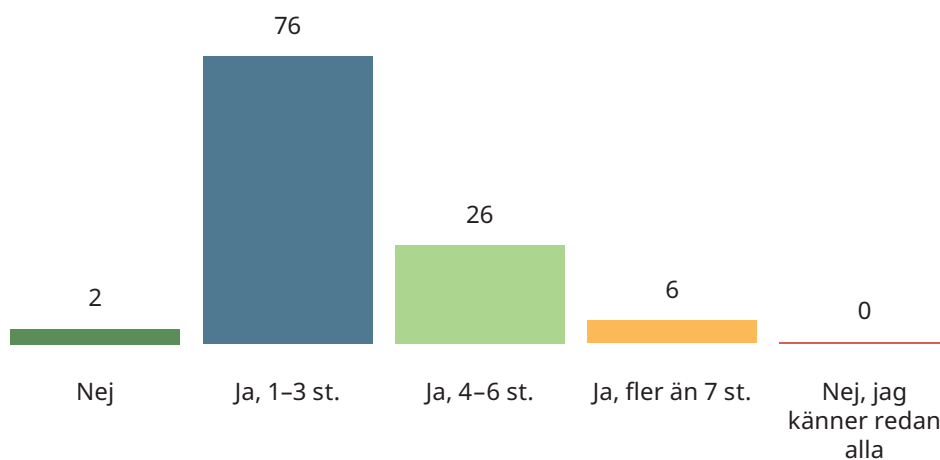
I dokumentet Aktuellt Perspektiv redovisas årligen indikatorer på befolkningens hälsa utifrån de övergripande målsättningarna i utvecklingsarbetet Nya Perspektiv. Statistiken presenteras både för hela Värmland och separat för varje kommun i länet.

Resultat för indikatorer är i de flesta fall hämtade från kolada.se. Där finns också tillgång till resultat från fler år, möjlighet att följa förändring över tid, samt möjlighet att jämföra resultat med andra kommuner eller regioner. På kolada.se finns också en mängd resultat för andra indikatorer av relevans för kommunerna och regionen.

– Statistik är statistik, ibland fastnar vi i att kritisera valet av indikatorer i stället för att fördjupa oss i vad de egentligen visar. De ska ses som en temperaturmätning för den högsta ledningen, konstaterar Anne Bylund när hon inleder seminariets andra dag. Hur ser det ut? Åt vilket håll är vi på väg? Är vi nöjda?

Hon berättar också att tre kvalitetsindikatorer kopplade till elev-, brukar- och patientperspektiv under det kommande året ska utvärderas och uppdateras för att bättre kunna fånga upplevelserna av våra tjänster på bästa sätt. Bland annat har en del av frågorna har gjorts om och inte är jämförbara framåt. ■

Lärde du känna någon ny person igår?

Ett viktigt syfte med det årliga seminariet Nya Perspektiv är att vi ska lära känna varandra bättre, skapa relationer över organisationsgränser och mellan förtroendevalda och tjänstepersoner. Då skapar vi tillit och förtroende, och det blir enklare att ta kontakter i det vardagliga arbetet.

Vill du veta mer?

Palle Lundberg, vd,
Sveriges Kommuner och
Regioner (SKR).

palle.lundberg@skr.se

Helsingborgs stad doku-
menterar löpande sin
resa mot visionen och
innovationsarbetet på
webbplatsen **innovation.
helsingborg.se**

Resan till en av Europas mest innovativa städer

Palle Lundberg är sedan hösten 2022 vd för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Med föreläsningen på Nya Perspektiv tar han oss med på den förändringsresa han som stadsdirektör i Helsingborgs stad påbörjade för över tio år sedan tillsammans med medarbetare, politiker och 100 samverkande partner.

På en förändringsresa är vägen till målet aldrig spikrak. Den resa som Palle Lundberg vill berätta om har tydliga etapper. Han har själv varit en av de drivande krafterna i de två första, och den tredje etappen (som nyss har startat) får han följa på distans från sitt nya uppdrag.

– Det jag ska berätta om kan anpassas till andra förutsättningar och behov, i den lilla såväl som i den större organisationen.

FÖRSTA ETAPPEN – TA UT RIKTNINGEN OCH ÅK PÅ TRÄNINGSLÄGER

Att formulera och enas om en vision behöver få ta tid. Det allra viktigaste i alla förändringsprocesser är att hitta riktningen för verksamheten, en målbild.

– I ett och ett halvt år arbetade vi med att ta fram en tydlig målbild för hur vi vill att livet ska vara i Helsingborg 2035. Ett enigt kommunfullmäktige

ställdes sig bakom visionen och den är fortfarande stadens viktigaste styrsignal.

Kortversionen lyder: **Helsingborg ska vara staden som vill och vågar!**

Nästa steg är att utforska och utveckla kulturen i organisationen. Det handlar om att bestämma förhållningssätt; vad som förväntas av chefer och medarbetare. Helsingborgs stad sammanfattar sin medarbetar- och ledarpolicy i fyra punkter:

- Jag vill lyckas.
- Jag skapar värde.
- Jag samspelar.
- Jag leder mig själv.

– När vi har tagit dessa två steg behöver vi träna våra förmågor, så att vi blir riktigt duktiga. Vi drog i gång

träningläger för alla 500 chefer där de fick träna för att bli duktiga ledare, ge och få feedback, ha utvecklingssamtal och hur de kan leda i förändringsarbetet inom sina respektive ansvarsområden.

Förutom stadens ledande tjänstepersoner arrangerades motsvarande träningläger för organisationens förtroendevalda politiker.

– Vi behövde också träna vårt samspel, hur vi kan göra varandra riktigt bra. Denna ”lägerverksamhet” pågick i fyra år. Jag deltog i cirka 50 träningläger, berättade om mina förväntningar och delade med mig av vad jag själv behövde träna på.

Palle Lundberg konstaterar att det som främst krävs för ett förtroendefullt samspel är att bygga relationer. För att illustrera vad han menar bjuder han upp en konferensdeltagare till dans och visar sitt intresse genom att ställa frågor och ge positiv uppmuntran. Paret hittar snabbt en gemensam takt och den nya danspartnern följer med i buggen – tills han stannar upp och påannonserar en ”organisationsförändring”. Han initierar nya, något mer avancerade danssteg.

– Det är detta ledarskap handlar om, konstaterar han och summerar dansandet. Bjud upp dina medarbetare, få till samspelet, genomför förändringar med rätt tajming, se till att ni hittar samma takt.

Han poängterar att det är viktigt att ha höga förväntningar på att förändringsarbetet ska ge resultat, vilket kräver uppföljning.

Palle Lundbergs topplista med framgångsfaktorer:

1. Skapa tydlig riktning och struktur
2. Utveckla en modig och tillåtande kultur
3. Träna din förmåga – i samspel med andra
4. Följ upp - fråga hur det går
5. Leda förändring är inget projekt
6. Gå från snack till verkstad
7. Bli bättre på att parera än på att planera
8. Håll i, förändringsarbete tar tid
9. Berätta om resan, målet och syftet
10. Var en förebild. Lev som du lär.

Bonus:

Glöm inte att njuta – förändring är roligt!

– Varje tisdag träffades jag och kommunstyrelsens ordförande, och varje vecka ville han ha svar på samma fråga: Hur går det?

Listan på utmärkelser som Helsingborgs stad lyckades vinna under dessa år är något att vara stolt över: Sveriges IT-kommun 2015, Årets Tillväxtkommun 2016, Årets Nybyggarkommun 2017, Sveriges Bästa Miljökommun 2017 och Sveriges Kvalitetskommun 2017.

ANDRA ETAPPEN – DAGS FÖR HJÄRTTRANSPLANTATION OCH ATT BEKÄMPA FELRÄDSLAN

– Nu var det 2018 och vi var inte nöjda. Liksom er andra hade vi stora utmaningar framför oss och vi behövde spänna bågen ytterligare för att nå dit vi ville.

Kommunfullmäktige enades om ett riktigt tufft mål. Helsingborg skulle utvecklas till en av Europas mest innovativa städer.

Med nya utmaningar behövdes nya lösningar. För att visa att politiken menade allvar öronmärktes 250 miljoner kronor för investeringar i välfärd och innovation samt genomförandet av en internationell stadsmässa (som senare fick namnet H22 City Expo).

– Det gav oss en tydlig leveranspunkt och samtidigt en chans att få visa upp alla innovationer vi skulle jobba med under fyra år.

Helsingborgs stad etablerade även en innovationshubb där förvaltningar fick möjlighet att arbeta med

idéutveckling och projekt tillsammans med invånare och aktörer från näringsliv, andra myndigheter och civilsamhället. Hubben blev en fysisk plats för samverkan över gränser, med målet att skapa bättre tjänster för invånarna. Stadens interna process innehöll samma fokusområden som den första etappen.

– Vi behövde uppdatera strukturen, kulturen och våra förmågor. Vi hade jobbat med balanse-rad styrning i 25 år och var mästare i styrkort. Det blev dock mer och mer en fylla-i-uppgift. Organisationens hjärta fick alldeles för många styr signaler.

Palle Lundberg liknar det som beslutades vid en hjärttransplantation, där den balanserade styrningen opererades bort och ersattes med ett starkare hjärta som slog för ett tillitsbaserat ledarskap. Många medarbetare fortsatte dock att göra precis som tidigare. Ingen vill riskera att göra fel, och felrädsla blir en motkraft till förändring och utveckling.

– Den som testat nytt gör ibland fel. Misstag ger dock värdefulla lärdomar och leder till nya lösningar. Det krävdes en stor kulturförändring för att få det nya hjärtat att fungera. För att vara extra tydliga så instiftade vi utmärkelsen Årets misstag, där det är lärdomen som belönas.

– Ytterligare en insats var att visa upp goda exempel. Det vi som ledare sätter ljus på – det växer. I sju år av min tid som stadsdirektör i Helsingborgs stad ägnade jag därför 25 procent av min arbetstid åt att besöka våra verksamheter och berätta om dem på Instagram. Jag letade efter medarbetare och arbetsgrupper som arbetade på sätt som hjälpte oss att lyckas.

Det var också dags för nästa omgång med träningsläger för chefer och politiker; den här gången för att träna på de förmågor som behövs i en organisation med tillitsbaserat ledarskap.

– Under den här etappen samverkade vi med 100 partner. Alla initiativ till nya lösningar för att möta välfärdsutmaningarna visades upp, helt transparent, på en webbplats.

2020 utsåg EU-kommissionen Helsingborg till en av Europas mest innovativa städer – två år tidigare än ursprungsmålet. Året efter var staden en av fyra nominerade till European Green Capital 2021. ■

Ulrika Nilsson, ordförande utbildnings- och omsorgsutskottet Grums kommun

Berätta kort vilka insikter du främst tar med dig från årets Nya Perspektiv.

– Vi har i flera år pratat om till exempel det Carin Götblad talade om – nu måste det bli verkstad. Vi vet vad som behöver göras, och måste göra det nu. Det behövs mycket förebyggande arbete med tidiga insatser.

– Sen tänker jag på Annika Gaardsdal som berättade om sina mål efter den stroke hon hade 2017. Det gäller att inte ge upp, man kommer långt med ”ett jädrar anamma”.

– Det var ett mycket tankvärt framträdande av Olof Wretling, som tog upp hur man ofta placerar diagnoser i olika fack, men också hur långt man kan komma om man lär sig att använda sig av sina diagnoser på rätt sätt.

– Det talades om ”samverkan i mellanrummen” och det gav mig en bekräftelse då vi arbetar på liknande sätt.

– Jag tycker även att det tänk som Palle Lundberg har är intressant.

På vilket sätt kommer utvecklingsarbetet inom Nya Perspektiv spela roll i ditt arbete på hemmaplan?

– Vi var flera deltagare från Grums som var med så vi får tillsammans diskutera vad vi kan ta med oss i utvecklingsarbetet i vår kommun

– Jag känner också ett engagemang för att fortsätta att utveckla samarbetet mellan socialtjänst, skola, polis och fritidsgård.

Digitalisering och välfärdsteknik

– med tanke på dem vi är till för

GODA EXEMPEL – FEM INSPIRATIONSFILMER

Tekniska framsteg och utvecklingen av välfärdstjänster går snabbt och runt om i landet finns goda exempel att inspireras av. Efter fem korta filmer får deltagarna i uppdrag att dela tankar kring digitaliseringens bredd och möjligheter med varandra i grupperna.

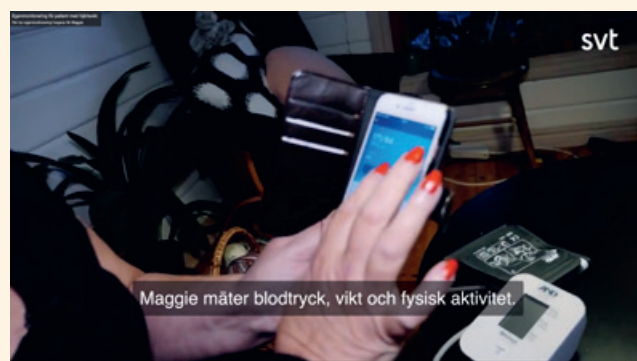

Klicka på bilden för länk till videon.

Egenmonitorering för patient med hjärtsvikt

I filmen träffar vi Maggie som är 71 år och i Ragunda kommun i Jämtland. Hon har hjärtsvikt och är en av 400 patienter i Region Jämtland Härjedalen som behandlas med digital vård i hemmet som ett komplement till fysiska vårdbesök. Varje dag mäter hon blodtryck, vikt och fysisk aktivitet med sin mobiltelefon och uppgifterna skickas direkt till hennes vårdcentral. Det innebär att vården får en daglig möjlighet att ta kontakt och vid behov korrigera medicineringen. Maggie konstaterar att hon slipper åka till sjukstugan så ofta nu när hon får den hjälp och trygghet hon behöver via telefonen. Medarbetarna på vårdcentralen klarar å sin sida att ha koll på upp till 50 patienter per dag, en omöjlighet i vanliga fall. En utvärdering visar nu på goda erfarenheter och regionen planerar att skapa upp den digitala vården till cirka 4 000 patienter.

Klicka på bilden för länk till videon.

Digitalt stöd i hemmet

I den här filmen ger Karlstads kommun i en lättsam ton många exempel på olika digitala och tekniska hjälpmedel och verktyg som underlättar vardagen. De är lätta att använda och vissa av dem kan kopplas till mobilen. Med fortsatt självständighet upplever många en ökad livskvalitet. Exempel som presenteras: väckarklocka med sängvibrator, talande att-göra-lista för dagen, smarta brandlarm, armbandsklocka med larm till anhöriga, trygghetslarm som kontakter larmtjänsten, röstförstärkare och automatisk belysning om natten. Läs mer på www.karlstad.se och skriv "välfärdsteknik" i sökrutan.

Klicka på bilden för länk till videon.

Egenmonitorering av fosterljud

På Sahlgrenska universitetssjukhuset erbjuds kvinnor med diabetes egenmonitorering av fosterljud under de sista graviditetsveckorna. I filmen träffar vi Ida som är gravid i vecka 38. Hon mäter själv barnets puls och hjärtfrekvens och slipper på så sätt att åka till sjukhuset två gånger i veckan. Hon jobbar fortfarande och har även ett äldre barn, vilket gör att den stora vinsten handlar om tid. Mätningen tar 40 minuter och hon kan göra den antingen på en bekväm plats på jobbet eller hemma i soffan. När hon har registrerat uppgifterna har hon ett uppföljande samtal med barnmorskan. Medarbetarna på sjukhuset kände oro över att deras arbete inte skulle vara lika roligt och intressant när de inte träffar patienterna. Men eftersom patienterna är så nöjda skapar det arbetsglädje på ett annat sätt, genom att kunna erbjuda en lösning mer på patientens villkor.

Klicka på bilden för länk till videon.

Patienten Paul berättar om sin tid på en virtuell vårdavdelning

Paul som är 89 år vårdades på akutsjukhuset för en allvarlig infektion och erbjöds att flytta till en virtuell vårdavdelning och fortsätta behandlingen hemma. I filmen möter vi Paul och hans fru som själva berättar om alla de fördelar de upplevde. Vården på den virtuella avdelningen är en kombination av fysiska besök, där läkare, sjuksköterskor och fysioterapeut besöker patienten i hemmet, och digitala patientmöten och ronder. Paul var hela tiden uppkopplad via medicinsk hårdvara till en övervakningscentral på sjukhuset. Möjligheten gjorde att paret kunde leva sina vanliga liv och fortsätta med sina fungerande rutiner. Han upplevde tiden på den virtuella vårdavdelningen som trygg och kände hela tiden att han var i säkra händer.

Klicka på bilden för länk till videon.

Digitala lotsar i Kristinehamn

Ett gott exempel från Kristinehamn där vi får följa med kommunens första digitala lots ut på uppdrag för att stötta invånare i användningen av digitala tjänster och verktyg. Den som inte själv har möjlighet att ta sig in till stan finns möjlighet till hembesök för att få hjälp med tekniken i hemmet. Erbjudandet är kostnadsfritt. Nu är det dags för återbesök och uppföljning hos den invånare som var den allra första i kommunen som fick hjälp av en digital lots. Numera betalar han räkningar via internet och kan använda såväl surfplatta som mobiltelefon. ■

Henrik Palmblad-Wennergren är digitaliseringsdirektör i Nacka kommun med cirka 111 000 invånare. Här är digitalisering en självklar del av stadsutvecklingen. Prognoser visar en befolkningsökning på 27 procent i kommunen fram till 2030. Det gör det både utmanande och nödvändigt att utforska nya, smarta arbetsätt som kan generera högre värden för invånarna samtidigt som tillgängliga resurser omfördelas. Exempel: Med en automatiserad bygglovsprocess för att anlägga en eldstad kan kommunen ge besked inom fem minuter, vilket ska jämföras med den tidigare handläggningstiden på mellan fem och sju veckor.

Vill du veta mer?

Henrik Palmblad-Wennergren, digitaliseringsdirektör, Nacka kommun.

henrik.palmblad-wennergren@nacka.se

Automatiserade beslut skapar värde för invånarna

– Nacka kommer allt närmare Stockholms innerstad och 2030 har vi T-bana. Tidigare sommarstugeområden är nu bostadsområden, utvecklingstakten är redan enorm och accelererar ytterligare när vi ser framåt, säger Henrik Palmblad-Wennergren.

Samtidigt står Nacka inför samma utmaningar som andra kommuner. Andelen personer i arbetsför ålder minskar i relation till antalet äldre invånare i kommunen.

Automatisering lade grunden till industrialisering och automatiserade beslut har funnits i myndighetsvärlden sedan 1970-talet. Det är alltså inget nytt i sig, men i juli 2022 gjordes en förändring i kommunallagen som ger även kommuner möjlighet att jobba med automatiserade beslut.

– Vi har haft svårt att skapa intresse för automatisering i kommunen och ville nu förbereda oss bättre. För att få till en omstart var det viktigt att bland annat ta reda på vad som har bromsat oss tidigare. Nackas styrmodell innebär att varje verksamhetschef själv fattar beslut om hur verksamheten ska bedrivas. En anledning till att automatisering inte har slagit

igenom med kraft tidigare visade sig handla om förväntningar på vad den skulle leda till i praktiken.

– Cheferna befarade att automatisering skulle skapa förväntningar nedskärningar i personalen. Men givet dagens förutsättningar att vi är en kommun i stark tillväxt och framöver behöver leverera mer med samma resurser, så är det i realiteten inte ett problem. Vi behövde bli tydligare i vår retorik och kommunikation om vilka motiv vi har för automatisering.

Det blev viktigt att ta fram beslutsunderlag som lyfte fram mjuka faktorer och peka på effekter som ökad tillgänglighet (öppet 24/7), ökad kapacitet (en robot jobbar snabbt och vilar inte), ökad rättssäkerhet och likabehandling (beslut styrs alltid av gällande regler och aldrig av värderingar).

– Alla dessa effekter handlar om att det blir bättre för Nackas kommuninvånare.

En bra metod var att formulera initiativen som business case-modeller, som formulerar behov samt konkretiserar och beräknar effekter av att automatisera utvalda beslutsprocesser.

– Vi har även lagt in en tidslinje i modellerna som

Robotisering

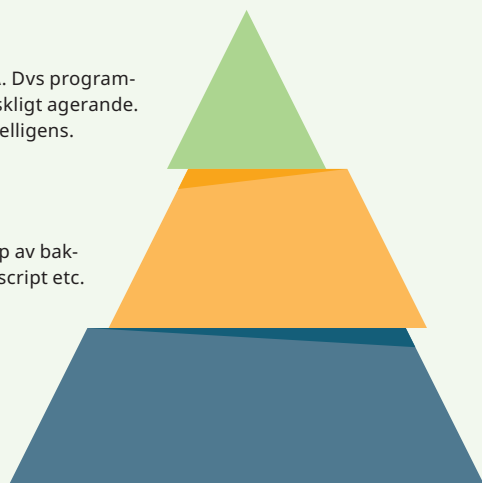
Automatisering med RPA. Dvs programvara som simulerar mänskligt agerande. Med mer eller mindre intelligens.

Bakgrundsprocesser

Automatisering med hjälp av bakgrundsprocesser såsom script etc.

Verksamhetssystem

Automatisering med befintliga funktioner i befintliga system.

Vad är automatisering och robotisering?

Nacka kommun baserar sitt arbete med automatiserade beslut på den så kallade automatiseringspyramiden.

förtydligar effekterna och hur vi över tid kan använda personalresurser till mer värdeskapande arbetsuppgifter. Tidslinjen har varit viktig för att motverka rädslan att roboterna ska ta våra jobb.

Det interna förändringsarbetet har stöttats av utbildningsinsatser i syfte att öka förståelsen och kunskapen hos både chefer och medarbetare. Det har också varit viktigt att skapa arbetsglädje och engagemang.

Nacka kommun har jobbat enligt den så kallade automatiseringspyramiden, där den breda basen handlar om att identifiera och automatisera processer i redan befintliga verksamhetssystem.

– Vi började i delar av bygglovsprocessen och idag kan en kommuninvånare få besked om bygglov för en eldstad inom fem minuter, allt sker digitalt. Tidigare var den manuella handläggningstiden mellan fem och sju veckor.

– Nu går vi vidare med fler delar och har nyligen lanserat automatiserade bygglov för anslutning till vatten och avlopp. Vi förbereder oss också för att automatisera beslut om reparationsbidrag till bostadsanpassning och skolskjuts.

Henrik Palmblad-Wennergren pekar på tre lärdomar (framgångsfaktorer):

- Fokusera på mjuka faktorer – automatisering är inte en teknikfråga
- Tänk agilt när det gäller automatiseringsförmåga, planera för att vara flexibla i takt med att tekniken utvecklas
- Börja enkelt med ”de lågt hängande frukterna” och visa på effekterna. ■

Sara Gunnarsson, regionråd Region Värmland

Berätta kort vilka insikter du främst tar med dig från årets Nya Perspektiv.

– Att det går fort när det blir eller går fel! Vi måste arbeta bättre ihop – region, kommuner och civilsamhälle – för att stärka det sociala skyddsnätet och förstärka det förebyggande arbetet. Vi har varken råd eller tid att stå och stampa i våra egna ”stuprör”.

På vilket sätt kommer utvecklingsarbetet inom Nya Perspektiv spela roll i ditt arbete på hemmaplan?

– En stor styrka med Nya Perspektiv är att vi möts – regionen och kommunerna – och får en gemensam bild av vad som händer i vår region. Jag menar att det fortsatta utvecklingsarbetet måste ske i samverkan mellan regionen och kommunerna.

SSPF är förkortningen för en samverkansform mellan Socialtjänst, Skola, Polis och Fritid som har visat sig framgångsrik för att förebygga ungdomskriminalitet och tidigt kunna rikta insatser till ungdomar som riskerar fastna i brottslighet och drogmissbruk. Under Nya Perspektiv får vi följa med till Ale kommun norr om Göteborg och höra Anna Goles, kommunens SSPF-koordinator, och Jessica Ask, kommunpolis, berätta om hur samverkansformen bidrar till att unga invånare och deras familjer får rätt stöd.

Bland moppekids och becknare

För att förklara hur de aktivt arbetar med SSPF väljer Anna Goles och Jessica Ask att dela med sig av två autentiska händelser. Den ena handlar om en grupp moppekids som under en period alltmer flyttade gränserna för beteenden som skapade otrygghet där de rörde sig. Den andra berättelsen är ett exempel på hur de samverkande aktörerna agerade på oro för 13-åriga Robin (som egentligen heter något annat). På kort tid gick han från att vara en hockeykille med drömmar om framtiden till ”becknare”, en vanlig benämning på killar och tjejer som säljer narkotika och anammar särskilda attribut.

MOPPEKIDSEN

Jessica Ask berättar:

”Varje månad träffas vi i en samverkansgrupp som jobbar brottsförebyggande. Där finns representanter från räddningstjänsten, bostadsbolag, Västtrafik, socialtjänsten, lokala näringsidkare, polisen och skolan. Vi tar fram en gemensam lägesbild och vi får signaler om hur moppekidsen skapar otrygghet där de vistas; de kopplas till skadegörelse, åverkan på fordon, klotter, sönderkörda gräsmattor, krossade rutor och allmän nedskräpning. De kör alldeles för fort, de kör i P-hus, i rulltrappor, i en butik och i en skola...”

– Vi behöver hjälpas åt för att stoppa detta i vårt lokala BRÅ.

Vissa händelser har dokumenterats och videor sprids i sociala medier.

– Vi gör en kartläggning där vi bland annat går igenom filmmaterialet tillsammans med fältare och ungdomscoacher. Till slut har vi en lista på 20 individer och bjuder in deras vårdnadshavare till en träff för att ge dem information. Vi trycker på att vi

är oroliga för deras ungdom, att de ska komma till skada, skada någon annan eller begå brott. Vi säger också att det finns ett gruptryck som bidrar till att gruppen gör värre och värre saker. Vårt mål är att gruppens destruktiva beteende ska upphöra.

Träffen hålls på en av kommunens mötesplatser. Förhoppningen är att få en dialog med vårdnadshavarna och de pratar med sina ungdomar om regler, tider och var de gör när de drar runt.

– Vårdnadshavarna tyckte att det var sååå bra att vi ordnade en träff och de tog själva initiativ till att skapa ett eget kontaktnät. De efterlyste även en ny träff där ungdomarna skulle vara med.

Redan den första träffen gav önskad effekt ute i samhället.

– Det är fortfarande lugnt och vi har fått bra kontakt med vårdnadshavarna, konstaterar Jessica Ask.

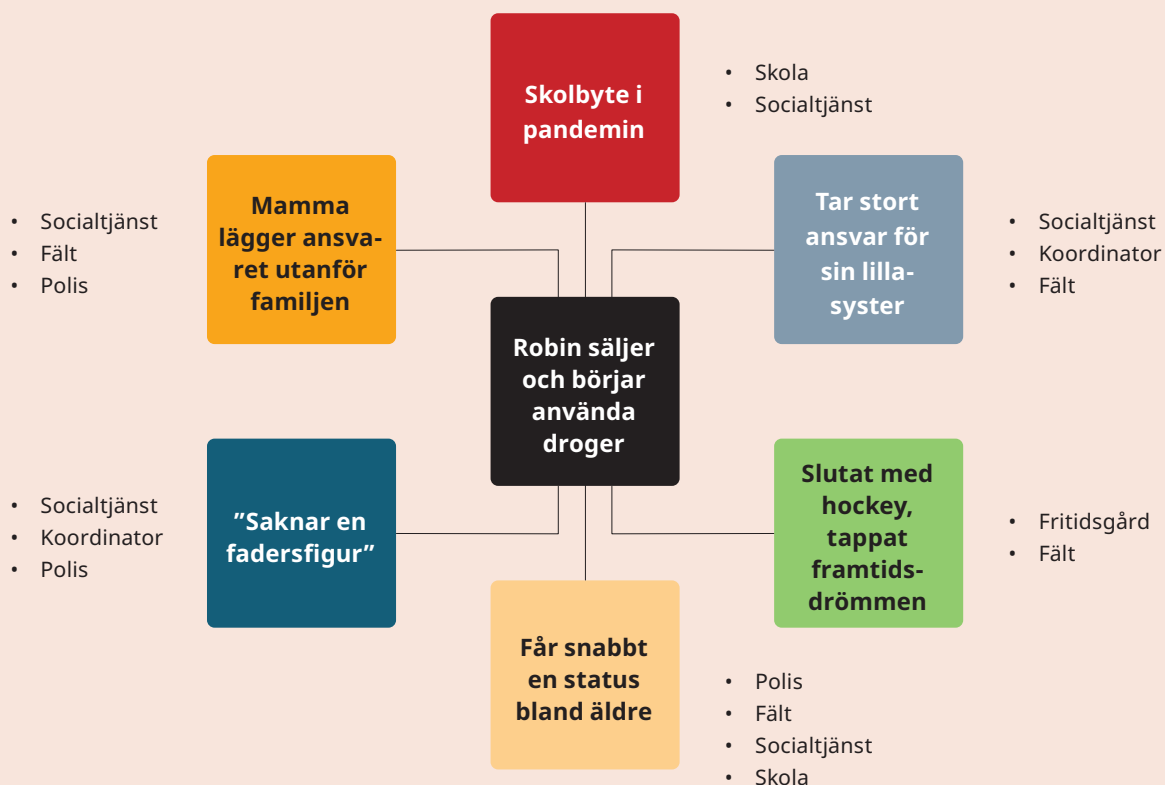
”ROBIN, 13 ÅR”

Anna Goles berättar:

”Det finns en oro både i socialtjänsten och hos polisen om Robin som under sommarlovet har fått ett nytt umgänge och har börjat hänga med äldre kompisar. Skolfrånvaron ökar. Han slutar med hockeyn som fram till nu varit en framtidsdröm. Under hösten uppmärksammar fältarna att han säljer och även själv använder droger.”

– Som SSPF-samordnare tar jag kontakt med hans vårdnadshavare och föreslår att hon ger sitt samtycke att häva sekretessen så att vi kan dela uppgifter med varandra. Polisen, socialtjänsten, skolan och fritid bidrar till att vi kan få en helhetsbild av problematiken.

Aktörerna kring Robin inleder samverkan som

UTMANINGAR:

- Bristande tillit för myndigheterna från föräldrar
- Ansvar och engagemang i mellanrummet
- Måste aktivt prioriteras från ledning till gräsrot

kan liknas vid en SIP (Samordnad individuell plan). Det finns många bakomliggande orsaker till Robins oroväckande situation och därför behövs insatser på många fronter (se illustration).

Eftersom Robin brukar droger så blir en första insats att snabbt koppla in socialtjänstens ungdomsbehandlare. Han har tidigare gått på en profilerad idrottskola inne i Göteborg, och efter bytet får han svårt att hitta sin nya roll där hockeyn inte längre ger honom en självklar tillhörighet.

– Han kan inte koncentrera sig på skolarbetet. Det beslutas om en skolsocial insats eftersom han behöver få vara i ett mindre sammanhang. Där kan han vara en vanlig skolkille, han är bara 13 år, hans behöver inte ha de här attributen på sig.

Det framkommer att Robin tar ett stort ansvar för sin lillasyster som har en intellektuell funktionsnedsättning, eftersom hans mamma inte har det LSS-stöd som hon kan få. Han saknar också en fadersfigur.

– Som koordinator kopplar jag in mina kollegor på biståndsenheten och hon får hjälp att fylla i ansökan. Att mamman får avlastning hjälper även Robin. Mamman är omtänksam och engagerad, och gör sitt

FRAMGÅNGAR, EXEMPEL:

- Relationsskapande arbete inför möte
- Tät uppföljning med både positivt och negativt
- Tillgänglighet och snabba fötter
- Tydlighet och omtanke, tillit och kreativitet

bästa, men hon har en tuff situation med sig själv och lillasystemen.

Trots överenskommelser och många insatser från olika håll fortsätter han att sälja och bruka droger. Orosanmälningar fortsätter att komma in och socialtjänsten beslutar om omhändertagande enligt LVU.

– Han kommer till en så kallad behandlingsfamilj. Det blir en helt avgörande punkt för Robins utveckling. Där är han fortfarande och placeringen har övergått till att vara frivillig.

– Är detta en framgång, frågar sig Anna Goles. Sannolikheten för att Robin kommer att vara en välmående 20-åring och senare en fungerande småbarnspappa har ökat. Jag tycker att det är en framgång, när vi tänker långsiktigt. ■

Vill du veta mer?

Anna Goles, SSPF-koordinator i Ale kommun, anna.goles@ale.se, och Jessica Ask, kommunpolis Kungälv-Ale, jessica.ask@polisen.se

Vill du veta mer?

Olof Wretling, föreläsare, komiker, skådespelare, regissör, dramatiker och författare.

olof@klungan.se

 Lyssna på Olof Wretlings elva sommar- och vinterprat i Sveriges Radios Sommar/Vinter i P1. Innehållet den 31 december 2015 har legat till grund för föreställningen *Diagnoserna i mitt liv*.

 Fem vintrar och en sommar: *diagnoserna i mitt liv* av Olof Wretling, (Albert Bonniers förlag, 2017). Boken samlar fem av Olof Wretlings vinter- och sommarprat i P1. Finns både som ljudbok och läsbok.

Diagnoserna i mitt liv

Olof Wretling är västerbottningen som slagit ned bopålarna med sin familj i Värmland. Han är föreläsare, komiker, skådespelare, regissör, dramatiker och författare.

Sveriges Radios lyssnare har röstat fram Olof Wretling som värd för Vinter i P1 tio gånger. Avsnittet *Diagnoserna i mitt liv* (2015) blev så populärt att det sattes upp som en föreställning på Rival i Stockholm och har fått honom ut på flera rikstäckande turnéer.

Som sista föreläsare under Nya Perspektiv 18 bjuder Olof Wretling på delar av denna föreställning. Snart står det klart att ordet diagnos inte alltid behöver syfta på ett medicinskt tillstånd, utan även förmågor och beteenden de flesta av oss känner igen från våra egna liv eller hos människor i vår närhet. Spring i benen och livlig fantasi, för att nämna några exempel.

Han berättar hur de diagnoser han fått ställda har

påverkat honom, hans uppväxt, liv och arbete. Han blandar humor med allvar – får oss att skratta och framför allt att tänka till. Budskapet är tydligt; vi bör genast sluta med att dela in andra människor i fack eller sätta etiketter på andras personligheter. I stället vill Olof Wretling få oss att öppna upp och ställa frågor för att visa intresse för varandras olikheter. Det är troligen bättre att låta barn springa klart innan de tvingas lära sig att sitta still – att bli ”normala”.

I juni 2023 utsågs Olof Wretling till hedersdoktor vid medicinska fakulteten vid Umeå universitet. Universitetet skriver att ”hans humor bidrar till att minska tröskeln för människor att våga fråga om sin diagnos, vilket kan ha betydelse för hälsan”. ■

Röster från dagens publik

"Det slår mig att vi har en ständig diagnossjuka, att vi måste placera saker och ting i fack i stället för att acceptera att olikheter finns och att de faktiskt berikar"

"Oerhört bra! Roligt och viktigt budskap i en och samma föreställning. Bland det bästa jag sett"

"Diagnostänket signalerar att diagnoser ska botas, när vi istället skulle kunna öppna upp för de positiva delar som mångfald och olikheter bidrar till"

"Vi behöver ha en större acceptans i samhället – för olikheter på olika sätt. Normtänket har gått för långt och skapar mänskligt lidande när vi i stället, med hjälp av tillgänglighet, kan skapa miljöer och sammanhang där alla kommer till sin rätt utifrån sina förutsättningar"

"Det är en konst att berätta en så allvarlig historia på ett så underhållande och lättsamt sätt – mycket fängslande"

"Skolan måste acceptera alla ungdomar som dom är, våga särbehandla och arbeta med resursskola. Vi behöver samla kompetenser och släppa normer"

"Mycket skratt, men föreställningen ledde framför allt till eftertanke."

"Vi behöver få bort stigmatiseringen kring olika typer av diagnoser och utsatta grupper i samhället. Både individen och samhället missar så mycket genom att vi kategoriserar människor och sätter snäva gränser för vad som anses vara normalt"

May Bjerklund, skolchef Årjängs kommun

Berätta kort vilka insikter du främst tar med dig från årets Nya Perspektiv.

– Som alltid är det viktigt för kommunerna och regionen att träffas för att diskutera tillsammans. Det är bra att vi får tid mellan föreläsningarna för att kunna lyfta blicken och samtala om det vi har fått höra.

– Jag tyckte att Carin Götblads föreläsning var mycket bra och hon var som alltid väldigt tydlig. En förebild för många. Hon pekade på vad vi måste göra i kommunerna för att lyckas ännu bättre.

På vilket sätt kommer utvecklingsarbetet inom Nya Perspektiv spela roll i ditt arbete på hemmaplan?

– Nya Perspektiv bidrar till att det goda arbete vi har i kommunen fortsätter, att vi samverkar inom kommunen men även med polis och regionen. Nya Perspektiv är självklart också viktigt för vårt arbete för omställning till Nära Vård. Ensam är inte stark, tillsammans når vi längre!

– Jag tar med mig att vi måste hålla i och hålla ut, som Carin Götblad påminde oss om.

” Tack för alla nya perspektiv!

Politiska styrgruppen för Nya Perspektiv 2023–2026

Styrgruppen för Nya Perspektiv utses av Värmlandsrådet.

– Vi har haft vår första träff och ser fram emot detta viktiga arbete, säger Åsa Johansson, regionråd och ordförande i politiska styrgruppen.

Från vänster: Stina Höök, Region Värmland, Solweig Gard, Hammarö kommun, Hanna Andersson, Eda kommun, Sofia Magnusson, Region Värmland, Lars Nilsson, Kristinehamns kommun, Åsa Johansson (ordförande), Region Värmland, Malin Hagström, Grums kommun, samt Daniel Schützer, Region Värmland (ej med på bild).

Tack Anne!

Anne Bylund har ansvarat för och på plats lotsat deltagarna genom programmet på Nya Perspektivs årliga seminarium sedan starten 2007. De senaste åren har hon även varit anställd på deltid som utvecklingsledare, Nya Perspektiv.

Nu avslutar hon sitt uppdrag och kommer att helhjärtat ägna de sista åren av yrkeslivet åt familjens övriga verksamheter. Fredrik Larsson, Region Värmland, ser till att såväl den avgående som den tillträdande politiska styrgruppen kommer upp på scenen för att hylla hennes insatser samt lämna över presenter tillsammans med ett stort tack och rungade applåder från deltagarna.

– Allt har sin tid och vi vill tacka för ditt stora engagemang och att vi har fått ta del av din kompetens under så många år, säger han. Lycka till i din nya tillvaro. ■

Nya Perspektiv är samverkan och samordning på högsta nivå mellan Värmlands 16 kommuner och Region Värmland.

En gång per år träffas kommunledningar, regionledning, ledningar för skola, socialtjänst samt hälso- och sjukvård för att diskutera gemensamma utmaningar inom ramen för Nya Perspektiv. Det är både de politiska ledningarna och förvaltningsledningarna som deltar.

Denna trycksak dokumenterar seminarium 18 som genomfördes i Sunne 4–5 maj 2023.

**POLITISK STYRGRUPP
MANDATPERIOD 2023–2026**

Åsa Johansson (ordförande), Region Värmland

Daniel Schützer, Region Värmland

Hanna Andersson, Eda kommun

Lars Nilsson, Kristinehamns kommun

Malin Hagström, Grums kommun

Sofia Magnusson, Region Värmland

Solveig Gard, Hammarö kommun

Stina Höök, Region Värmland